

Fága: Kulturárbi gidđat 2026

Don leat leamašan dán bargoáigodagas boazodoalus gidđadálvve / gidđat ja gidđagease. Dán bargo oktavuodas gálggat mitalit maid leat oahppan boazodili birra mii lea oassin kulturárbbis. Ja mitalit movt **duodje trádišuvnnaid** sáhtta doalahit ja fievrridit daid boahte áigái ovddasguvlui.

I vinter /vår/ vår-sommer har du vært på arbeidspraksis i reindriften og skal si og skrive her hva du har lært om reindrifta som er en del av kulturarven. Du skal og si noe om duodji tradisjoner om det kan bevares og videreføres videre i fremtiden.

Čilge dálve/gidđa praktihkálaš bargguid boazodilis. Čilge makkár árbevierut, teknihkaid ja mahttu don leat oahpan ja vásihan barggadettin dán bargoáigodagas.

Movt boazoealáhusas geavahuvvo duodji ja makkar oahpu fitne ja doalaha kulturárbbi ektui,(nugo bohcco ávkástallan, bierggu, dulljjiid,náhki, biktaiid/diŋggaid ráhkadit iežaset atnui dahje vuovdin gálvun)

Forklar de praktiske gjøremålene i reindriften, forklar også tradisjoner, teknikk, og hvilke kunnskaper du har fått gjennom arbeid i denne arbeids perioden. Si også noe om bruk av duodji i reindrifta, og hva lærte du om hvordan ta vare på kulturarv som (hva og hvordan reinsdyr kan brukes som foredling av kjøtt, skinn, klær, bruksting og salgsvarer)

Vállje unnimus golbma bárgodoaimma mii lea čujuhuvvon vuolábealde bárgočuoggáin boahhte siiddus. NB! Du kan ikke bruke teksten fra forrige skoleår. Velg 3 nye ting eller skriv på nytt om dette året.

velg minst 3 arbeid fra lista på neste side.

Vállje unnimus 3 barggu: *Bargodoaimmat boazodoalus dálvet/ giddadálvve/ gidđat/gidđagease*

Velg minst 3 arbeidsoppgaver: Arbeidsoppgaver i reindriffta på vinteren/vårvinter /våren/ vårsommer

- Johtit rastá dálveorohahkii / flytte til vinterbeite
- Rátkkašit / reinskilling
- čanadit nuppe siiddas / binde rein og hente fra andre distrikter.
- Biepmat bohccui, fuođđariin,suinniin / føre reinen, med fôr, høy
- Guođohit dálve/ gidđa orohagas / gjete reinen på vinter/ vår beite
- Ráhkanit gidđajohtimii, geasseorohahkii (nu go biepmu, gárvvuid, diŋgaid, skohteriid, riegeaid) / forberede vårflyttinga, til sommerboplassen, (som mat, klær, ting, scooter, kjelke)
- Gidđaniesti- rihttet goruđiid ja lahpat bierrguid, sáltet ja goikađit/suovastit / ordne kjøtt til våren, salte, tørke og røyke kjøtt.
- Spiilet duolljiid / tørke skinn.
- Murret / ordne brensel ved
- Siigat ja jodašit rastá geasseorohahkii / flytte til sommerbeite
- lávvet / sette opp lavvu, ta ned lavvu ved vårflytting/pakke ting
- Guottehit / kalving
- gálvvuid geasehit, stoalppuid, divvut/čavget áiddiid / Bringe tingene, stolper, reparere gjerder.
- Navildit dulljiid mohtagis/gidđat / avhåre skinn i snøen, smeltedammer.
- Duddjot, ávnnastit / sy/reparere utstyr, sleder osv.
- Neaskit /ostet gápmasiid, náhkiid / skrape/smøre leggskin, skinn
- loggut bessiid gidđageasi (duoddjeávdnasiid ordnet, ohcat meahccis duoddje ávdnasiid) / ordne med never (ordne med materialer til duoddji fra skogen)
- Divodit muhturfievrruid, riegeaid nuppe dálváí / Reparere/klargjøre kjøretøy, sleder og utstyr til neste vinter.
- čorgen šilljus- ordnet čierpmat gárddi nuppe jahkáí, čorget viesus/visttis dálvebiktasiid / reparere og rydde føregjerdet, rundt huset, vaske og rydde bort vinterutstyr.

Bárgogáibádus /oppgavekrav:

Čálalaš: 1 logga unnimus 3 siiddu ja Power Point unnimus 15 gova.

Skriftlig: 1 logg på minst 3 sider og PowerPoint med minst 15 bilder. På samisk!

10.trinn legger til bilder i teksten, dere lager ikke PowerPoint, men beskriver bildene i Word-dokumentet.

Njalmmálaš (8. og 9. trinn): Ovdanbuktit power pointa bokte, du oahpaheaddjái ja du joavkui.

Muntlig: fremføring muntlig på PowerPoint for lærer og din gruppe.

Čállinbargo teaksta:

čálus galgá reflekteret sulli 3 siiddu gos don muitalat maid leat vásihan ja bargan dán bargoáigodagas.

- *Prakttihkálaš barggut boazodilis.* Čilge makkár árbevierut, teknikkat ja mahttu leat oahpan ja vásihan barggadettin dán bargoáigodagas.

Power point presentašuvdna:

Presentašuvvnas muitalat dan 15 govvas maid leat bargan daid bargo osiin.

10.trinn legger til bilder i teksten, dere lager ikke PowerPoint, men beskriver bildene i Word-dokumentet.

Formálálaš gáibádusat bargočállosiid:

1. Ovdasiidu

Barggu namahus (o.m.d. Giddadálvve boazodoalo doaimmat)

Oahppi námma

Fága: Kulturárbi

Skuvla ja luohkká

Beaivedáhtun ja jahkelohkku

Giella: sámegillii

2. Bajit teaksta / Topptekst

Oahppi námma galgá leat ja fága kulturárbi /

Topptekst: elevens navn + Kulturarv vår 2026

3. Vuolit teaksta / Bunntekst:

Siidolohku olgeš čiegas / Sidetall 3 (høyre hjørne)

4. Čállin tiipat / Skrift:

- čállin tiipa: Times New Roman
- Sturrodat / Størrelse: 12 pt
- linjjágaska /Linjeavstand: 1,5

5. Bajilčálus ja vuolitbajilčálus / Overskrifter og under overskrifter:

- Bajilčálus galgá leat gassa čállinortnegis ja sturrodat /
Overskrift: Klart definert, i fet skrift/ (overskrift type 2 eller overskrift type 3).
- Vulitbajilčálus fas gassa / Underoverskrifter fet skrift / (overskrift type 3)

6. Govat / Bilder:

Govat galget heivehuvvon daid rivttes iešguđetge bargguide ja govva teksta vel čilgehussan juohke govvi maid leat bargamin. Geavat govaid juohkke bargui.

/ Bruk bilder til hver arbeidsdel og tilpass teksten til bildet.

7. Teaksta struktuvra / Tekststruktur:

o **Algu:** Oanehaččat čállit man birra don aiggot muitalit ja mii sisdoalluid lea du čállois dán barggus. / Kort introduksjon/innledning til hva oppgaven handler om.

o **Váldo oassi: Oaiveoasis** galgá leat vulitbajilčálus bajábela iešguđetge bargguin ja juogadit avsnihmaid mielde ja gos don čilget juohke bárgoosiid.(nu go mat: (Bohcco rihtten, lahpat biergguid) (guođohit) j.n.v / **Hoveddel:** på hver valgt arbeidsdel skal det være underoverskrift og ha avsnitter hvor du forklarer hver arbeidsdel, som (partere og avbeine kjøtt) (gjeting) osv.

o **Loahppa :** Čále čoahkáigeasu dán barggus maid leat bargan, oahppan dán bargodilis. / **Avlutning:** Skriv en oppsummering fra valgte arbeidsdelene hva du har lært og opplevd fra denne årstida fra reindriften.

Veardidan kriteriat / Vurderingskriterier:

- Vállje unnimus 3 bargodoaimma boazodolus maid leat čadahan bargoáigodagas, geahča bargodoaimma listtus.
/ Du skal velge minimum 3 av arbeidsoppgavene fra reindriften som er på lista.
- Čále logga maid leat bargan juohke barggus ja maid leat oahpan barggus.
/ Skriv logg fra hvert gjennomført arbeid det du har gjort, skriv også hva du har lært.
- Govvit ja bija govaid teavsttain Power Pointii mat čájehit maid leat bargan bargoáigodagas.
/ Ta bilder som viser hva du har gjort. Bildene skal forklares med tekst i PowerPointen din.
- Galget leat unnimus 5 čielga buorit govat juohke bargui main lea teksta maid
/ 5 klare bilder minimum fra hver aktivitet og kort tekst under.
- Sierra joavkkut luohkáin ovdánbuktet Power Pointas su. 5-10 min. Dás mitalat maid leat bargan, jus orru dárbu de sáhtta ovdánbuktit smávit joavkkuin.
/ Power Point presentasjon for egen klassegruppe – denne skal være ca 5-10 minutter. Du skal vise og fortelle hva du har gjort. Ved behov kan framføringa gjøres i liten gruppe.
- Mañimuš beaivve välljenfágas lea dis ovdánbuktin power pointas gos leat unnimus 15 gova, ja sisa buktin čálálaš logga unnimus ½ siiddu juohke beaivve čállán oktiibuot 3,5 siiddu.
/ Møter opp siste dag med valgfag: Da har vi framføring av power pointen med minimum 15 bilder og innlevering av logg minimum ½ side per dag (totalt minimum 3,5 sider).
- Čilge ja čále maid leat bargan logga bokte ja maid leat oahppan. Geavat times new roman, skriftstørrelse 12, linjjá gaskka 1,5.
Du skal beskrive hva du har gjort, og hva du har lært i loggen. Bruk skrifttype times new roman, skriftstørrelse 12, 1,5 linjeavstand.
- Čále sámegilli barggu / Du skal skrive på samisk.